

Ordlista

100-års-/1000-årsregn

Extrema regn som uppträder med olika men historiskt kända intervall och till vilka hänsyn måste tas vid planering av bebyggelse för att undvika översvämningar i framtiden.

3G-nät/4G-nät/UMTS

Olika generationer av mobiltelefonnätssystem med eterburna signaler.

Aalborgdeklarationen/Aalborgåtaganden

En deklaration med kriterier för hållbar samhällsplanering som undertecknades av en rad stater, regioner, kommuner och städer i Europa i Aalborg i Danmark 1994. Ytterligare intressenter har anslutit sig senare, däribland Karlskoga.

ADSL/VDSL

Dataöverföringssystem som sänder via telefonnätet.

Agenda 21

FN-deklaration med siktet att uppnå en hållbar utveckling på jorden. Antogs i Rio de Janeiro 1992.

Agenda 22/Agenda 50

FN:s konventioner om rättigheter för personer med funktionsnedsättning.

Allmän platsmark

Ytor som ska vara tillgängliga för allmänheten, t ex gator, parker, torg och vägar. För att ytorna ska vara allmän platsmark i juridisk mening måste detta anges med särskilda bestämmelser i detaljplan. Kommunen äger normalt alltid allmän platsmark och har ansvar för dess skötsel. Allmän platsmark får inte säljas eller upplåtas för enskilt bruk, undantaget torgplatser och liknande.

Allmänna intressen

Intressen som är gemensamma för hela eller delar av kommunen och dess invånare.

Allmänna kommunikationer

Är lika med kollektivtrafik, t ex buss, tåg, flyg, mm.

Allmänt vatten- och avloppsnät

En vatten- och avloppsanläggning över vilken en kommun har ett rättsligt bestämmande inflytande och som har ordnats och används för att uppfylla kommunens skyldigheter enligt lagen om allmänna vattentjänster.

Anpassningsbidrag

Bidrag kommunerna enligt lag är skyldiga att ge för ombyggnader av enskilda bostäder och byggnader eller mark i anslutning till dessa för att personer som fått olika typer av funktionsnedsättningar kan bo kvar.

Anslutningspunkt/förbindelsepunkt

Den plats där en enskild fastighetsägare eller husägare kan ansluta sitt vatten- och avlopp till det allmänna eller kommunala vatten- och avloppsnätet. Denne betalar i samband med detta en fastställd anslutningsavgift till huvudmannen. Gränsen mellan en allmän va-anläggning och en enskild va-installation.

Antagande/Antagandebeslut

Det beslut som kommunens byggnadsnämnd eller motsvarande tar när en detaljplan eller områdesbestämmelser fastställs. Kommunens antagandebeslut kan av personer som berörs av planen överklagas till länsstyrelsen.

Arrendeavtal/Arrendetomt

Avtal för hyra av mark. Arrendehavaren äger huset/anläggningen (vanligt när det gäller fritidshus) medan marken ägs av annan, kommunen eller privat markägare.

Avfallsplan

En plan som bestämmer hur kommunen och alla boende, företag, etc i kommunen måste hantera avfall av olika slag. Avfallsplanen får inte strida mot nationella lagar om hur avfall måste hanteras.

Avloppsvatten/avloppsledning

Benämningen används vanligen för vatten från enskilda avlopp men även om ledningar som där både spillvatten och dagvatten tas om hand.

Avrinningsområde

Landområde, inklusive sjöar, som avvattnas via samma vattendrag. Områdets avgränsning bestäms av topografin som skapar barriärer (vattendelare) mot andra avrinningsområden. All nederbörd som faller inom avrinningsområdet rinner till slut ut i havet via enbart ett vattendrag.

Avstyckning

När en fastighet/tomt för bostad eller för annat ändamål skapas från en större fastighet.

Banverket

Statligt verk som ansvarar för alla statliga järnvägar i Sverige, d v s banvall, räls, signalsystem men däremot inte tågen (SJ eller privata bolag) eller byggnader runt järnvägarna (statliga bolaget Jernhusen). Gick 1 april 2010 samman med Vägverket och bildade Trafikverket.

Barnkonventionen

FN-konvention undertecknad av 140 länder i hela världen med kriterier för hur barns intressen ska tas tillvara i olika sammanhang.

Basservice

Förskola, grundskola, äldreomsorg, mm som kommunerna enligt lag är skyldiga att ge kommuninvånarna.

BDT-vatten/BDT-anläggning

Avlopp från Bad-Disk-Tvätt, ej toalett.

Besöksnäring

Företagandets vars kunder och målgrupp, helt eller delvis, utgörs av grupper som inte bor eller är verksamma inom kommunen. T ex turism, konferenser, mässor, konserter, affärsresande, besökare i butiker, handelscentra, på sevärdheter, teatrar och andra aktiviteter, mm.

Biobränsle/bioenergi

Bränsle som nybildas på biologisk väg under relativt kort tid – trä, halm, säd, etc – vilket oftast bearbetas till annan bränsleform, t ex etanol. Biobränsle kan även erhållas från rotning av t ex avfall i form av biogas.

Biotop

Geografiskt avgränsad livsmiljö för växter och djur.

Biotopskydd

Enligt miljöbalken kan mindre mark eller vattenområde som utgör livsmiljö för hotade djur eller växtarter förklaras som biotopskyddsområde.

Bostadsanpassning

Bidrag kommunerna enligt lag är skyldiga att ge för ombyggnader av enskilda bostäder och byggnader

eller mark i anslutning till dessa för att personer som fått olika typer av funktionsnedsättningar kan bo kvar.

Bredband

System för överföring av datatrafik, vanligen via telefonnät, kabelnät, optiska fibernät eller via radiovägar.

Bruksort

Samlingsnamn på orter som växt upp runt ett dominerande företag som, förutom att ha varit eller är en arbetsplats, tidigare under utvecklingen ofta tagit ett omfattande ansvar för samhällsfunktioner och hur ortens infrastruktur byggts och utvecklats.

Bruttoarea – BTA

Den totala ytan av mätvärda delar av samtliga våningsplan begränsade av omslutande väggar yttersidor. Alla bostadsytor, lokaler för försäljning, kontor, lager, personalutrymmen, etc samt trapphus, förrådsutrymmen och uthus ingår i bruttoarea för en fastighet. Bruttoarea kan även räknas fram för enskilda byggnader.

Byggnadsarea

Den totala ytan för en eller flera byggnader, beräknad utifrån dess ytterväggar.

Bygglöv/Byggnämnan

Tillstånd enligt plan- och bygglagen att bygga eller ändra byggnader och anläggningar. Bygglöv krävs ofta även för ändring av yttre utformning, placering på tomt, ändrad användning, skyltar, ändrade marknivåer, m.m. I detaljplan regleras nivån på bygglöplikten. Den process som avser de byggnadstekniska kraven, tillsyn under byggtiden, mm kallas byggnämnan och anmäls vanligen samtidigt med bygglövet.

Byggnadsminne

Kulturhistoriskt värdefull bebyggelse som skyddas genom särskilda bestämmelser.

Byggrätt

Den yta på en planlagd fastighet där fastighetsägaren har rätt att bygga eller anlägga det detaljplanen reglerar, d v s byggnadsnämnden måste ge bygglöv för en sådan åtgärd och den kan inte ifrågasättas.

Campus

Ett universitets- eller högskoleområde, dit ett universitets eller en högskolas verksamhet samlats helt eller delvis.

Centrumhandel/Cityhandel

Detaljhandel i stadskärnan.

Certifiering

Organisation, företag eller person som godkänts och uppfyller uppsatta krav för en viss typ av uppgift eller verksamhet.

Cirkulationsplats

En trafikplats/korsning mellan vägar i samma plan där den trafik som är ska köra in i cirkulationen alltid har väjningsplikt mot de som kör inne i cirkulationen. Ett trafiksäkrare och effektivare alternativ till en korsning med trafikljus. Benämns ofta rondell vilket egentligen bara avser den runda ytan i mitten.

Civila skyddsobjekt

Byggnad, anläggning eller annat som utgör en viktig funktion för totalförsvaret men som inte är militär.

Dagligvaror

Varor som fyller konsumentens dagliga behov av livsmedel inklusive drycker samt specialvaror som kemisk-tekniska produkter, tidningar, tobak, blommor, sjukvårdsartiklar, mm. Se även sällanköpshandel.

Dagvatten/Dagvattenledning

Regn- och smältvatten som via diken eller ledningar når sjöar och vattendrag. I äldre ledningsnät där dagvattenbrunnar är anslutna till samma nät (s k kombiledningar) som spillvatten (avlopp från bebyggelse) leds dagvattnet till kommunens reningsverk. Vid ny- och omläggning läggs särskilda dagvattenledningar som inte leds till reningsverket utan till lämplig recipient (dike, vattendrag eller sjö).

dB

Mättenhet för ljudnivå.

Deponi

En plats där till exempel avfall deponeras/lämnas i förvar. Kallas i dagligt tal oftast soptipp.

Demografi/Demografisk

Läran om befolkningstäthet/antalet innevanare i förhållande till en geografisk yta eller annan företeelse.

Detaljhandel

Handel med dagligvaror och/eller sällanköpsvaror.

Detaljplan – DP

Dokument, vanligen karta med tillhörande bestämmelser och beskrivningar, som reglerar hur marken får användas och hur den får bebyggas. En detaljplan är juridiskt bindande. Motsvarande dokument kallades förr i tiden stadsplan eller byggnadsplan.

Djurhållning

Uppfödning av djur, t ex nöt, gris, fågel, etc för köttproduktion. Hållande av djur för mjölk- och äggproduktion, etc. Hållande av hästar, etc för avel, sport, fritidsändamål eller liknande.

Ekologisk hållbarhet

Handlar om att garantera nuvarande och kommande generationer möjligheter till en god livsmiljö (och välfärd) genom att skydda naturresurser, ekosystem och miljö.

Ekonomisk hållbarhet

Grundläggande ekonomiska värderingar måste upprätthållas för att uppnå ett hållbart samhälle. Tillväxt på rimliga villkor är nödvändig för att uppnå hållbarhet inom övriga två områden, ekologisk och social/kulturell, en balanserad tillväxt som på lång sikt inte leder till skuldsättning eller förstörelse av grundläggande tillgångar.

Elektromagnetiska fält

Benämns ofta strålning och kan uppstå i direkt anslutning till elektriska ledningar och installationer, sändare etc.

Enskilda avlopp

Avlopp som inte ägs eller drivs av kommun, kommunala bolag eller motsvarande.

Enskild väg

Väg som inte förvaltas av Trafikverket eller en kommun.

Erosion

Bortnötning av berg och jord genom regn, vågkraft eller vind.

Exploateringsavtal

Avtal mellan kommunen och en exploatör, vanligen privat, som reglerar vilka åtaganden parterna har vid ett specifikt bygge.

Exploatör

Företag, entreprenör, byggare, etc som tar initiativ till och bygger en byggnad eller anläggning.

Externhandel/Externhandelscentrum

Handel utanför etablerade stadsdels- eller tätortcentra, vanligen helt utanför tätorten, med ett stort antal bilkunder. Kan bestå av all typ av handel som i ett köpcentrum eller verksamheter som genom sin art inte ryms i tätortscentra, exempelvis byggvaruhus och bilförsäljning.

Fastighet

Ett markområde (en tomt) som är fast egendom med eller utan tillhörande fastighetstillbehör (t ex byggnader, andra anläggningar och växtlighet). Ordet fastighet används ofta felaktigt som benämning på en byggnad. Markområde som utgör rättslig enhet.

Fastighetsreglering/fastighetsbildning

Lantmäterätgårdar av olika slag i syfte att skapa nya tomter, lägga till mark till befintliga tomter och liknande.

Fauna

Djurvärld.

Fibernät

Ett nät av optiska fiberkablar för datortrafik inom en region, kommun, ort, byggnad eller liknande.

Flerbostadshus

Bostadshus med fler än tre bostadslägenheter. Flerbostadshus kan förutom bostäder även innehålla lokaler.

Flora

Växtrikey.

Flyttningsnät

Ökning eller minskning av antalet in- och utflyttade innevanare i en ort, kommun eller motsvarande. Här räknas inte antalet födda och avlidna in.

FN – Förenta Nationerna

Förenta Nationerna skapades 1945 och är en organisation som består av självständiga stater (ca 200 st) som sammanslutit sig för att arbeta för fred i världen och ekonomiska och sociala framsteg.

Fornminne

Registrerad historisk lämning av något slag.

Friyta

Ytor vid bostäder, förskolor etc som är tillräckligt stora och lämpliga för lek och utevistelse på tomten eller nära tomten.

Funkis

Funktionalismen, även kallad funkis, var en internationell rörelse som under 1920-talet växte fram inom arkitektur och stadsbyggnadskonst och som hävdade att funktionen och ändamålet skulle vara avgörande för formen.

Funktionsblandning

Blandning av olika användningsområden inom ett geografiskt avgränsat område. T ex bostäder och verksamheter.

Funktionsnedsättning/Funktionshindrad

Nedsättning av fysisk, psykisk eller intellektuell funktionsförmåga.

Funktionshinder är de begränsningar som en funktionsnedsättning kan innebära för en person i relation till omgivningen.

FÖP – Fördjupad översiktsplan

En fördjupad översiktsplan upprättas för mindre geografiska delar inom den kommunomfattande översiktsplanen (ÖP), men kan även ersätta eller

komplettera ÖP:n inom ett avgränsat geografiskt eller tematiskt område.

Förrättning

Lantmäteriatgård av något slag i syfte att skapa nya tomter, lägga till mark till befintliga tomter, bilda en samfällighet och liknande.

Förnybar energi

Energikällor som hela tiden förnyas sig och som därför inte kommer att ta slut inom en överskådlig framtid, t ex vind-, vatten- och bioenergi liksom solenergi. Fossila bränslen som olja, kol och naturgas är inte förnybara och inte heller kärnkraft brukar räknas hit.

Förtätning

Nybyggnation inom tätortens gränser i motsats till att bygga på ny mark som utvidgar tätorten.

Förvaltning

1. Åtgärder för att driva och sköta en byggnad, anläggning, geografisk yta eller verksamhet.
2. Högsta verksamhetsenheten inom den kommunala organisationen.

Gaturum

Utrymme i staden som utgörs av gator och begränsas av omgivande byggnader, vegetation, etc.

GC-väg/GCM-väg

Gång-/cykelväg respektive gång-/cykel- och mopedväg. Formell benämning av vägtyp som i en detaljplan även reglerar den nivå på funktion och skötsel som kommunen är skyldig att hålla.

Gemensamhetsanläggning

Benämning på en genom en lantmäteriförrättning definierad gemensam enhet, t ex en väg, en avloppsanläggning, en brygga, etc som får användas och ska skötas och bekostas av ett fastlagt antal fastighetsägare. En gemensamhetsanläggning förvaltas vanligen av en samfällighetsförening där berörda fastighetsägare valt en styrelse vilken i enlighet med de stadgar och andelstal som beslutats i lantmäteriförrättningen sköter den löpande driften.

Gemensamt avlopp

Ett avloppsnät där två eller flera fastighetsägare eller husägare går samman om en gemensam lösning av något slag. Avloppet kan endera ledas till en enskild avloppsanläggning eller till ett allmänt eller kommunalt nät.

Genusperspektiv

Att beakta hur handläggning eller genomförande av en fråga eller åtgärd slår avseende jämställdhet. I praktiken att män och kvinnor inte behandlas olika, ges olika förutsättningar eller att en åtgärd otillbörligt favoriserar det ena eller andra könet.

Gestaltning

En utvidgad form av arkitektonisk utformning. Avser inte bara utformningen av en enskild byggnad eller en grupp av byggnader och anläggningar utan även harmonin mellan byggnader, anläggningar, landskap. Totalupplevelsen på en geografiskt avgränsad plats.

GIS

Geografiska informationssystem, ett IT-system där data kopplas till geografiska lägen.

Globalisering

En pågående trend där länder, regioner, företag, organisationer, människor blir allt mer länkade till varandra och där åtgärder och händelser sprids som ringar på vattnet över världen och påverkar ekonomiska förhållanden, attityder, mm även i lokala samhällen.

Grundvattentäkt

Dricksvatten för en ort eller bebyggelsegrupp som tas från grundvatten istället för från en sjö eller vattendrag.

Gruppboende

Begreppet används i detta dokument om boenden för personer med särskilda behov, vanligen med 4 till 8 lägenheter samlade kring en gemensamhetsdel där kommunen har ett ansvar för dess tillkomst.

Gränsvärden

Ett gränsvärde i detta sammanhang anger den högsta tillåtna gränsen för besvärande eller skadlig påverkan av exempelvis kemikalier, buller, vibrationer, radioaktiv strålning eller halten av föroreningar i luften. Ett gränsvärde utgör inte någon skarp gräns mellan skadlig respektive oskadlig exponering. Vissa gränsvärden har legal status medan andra är rekommendationer.

Gröna korridorer eller gröna stråk

Korridorer med grönska som gynnar spridning mellan två isolerade livsmiljöer för arter och som kan användas av människor för rekreation. Kallas även refuger.

Grönstruktur

All yta inom en tätort som inte är hårdgjord – parker och andra grönområden inklusive yt- och grundvatten.

Handikappanpassad

Fysiska åtgärder som gör byggnader, anläggningar, gaturum, mm tillgängliga för människor med olika funktionshinder. Vanligen åtgärder för rörelsehämmande men även för personer med t ex synnedsättning.

Huvudled/Huvudgata

Huvudled är trafikreglering som talar om att fordon som ska köra in på huvudleden har väjningsplikt. Huvudgata är en beteckning i detaljplan för en gata som är avsedd för trafik mellan områden/stadsdelar.

Huvudman/Huvudmannaskap

Benämning på den organisation/det bolag som har ansvaret för en offentlig verksamhet, t ex vatten- och avloppsnät.

Hållbar utveckling

En samhällsutveckling som tillgodoser dagens behov utan att äventyra kommande generationers möjligheter att tillgodose sina behov, såväl ekologiskt, ekonomiskt som socialt/kulturellt.

Högre utbildning

Högskole- och universitetsutbildning.

Impediment

En vidare betydelse för mark som blivit över efter exploatering, en typ av mellanrum utan definierad funktion. Ekonomiskt onyttig mark.

Infiltration

Filtering av vatten genom mark. Kan avse dagvatten eller avloppsvatten efter att det separerats i en 2- eller 3-kammarbrunn.

Infrastruktur

Övergripande benämning på grundläggande samhällsfunktioner, dels vägar, järnvägar, ledningsnät, kommunikationssystem, men även den organisation som krävs för att hålla dem i funktion.

Integration

Sammanförande, förening, samordning. Används vanligen om integration av invandrare i ett samhälle men kan även handla om blandning av olika verksamheter och funktioner i ett avgränsat geografiskt område, t ex en stadsdel.

IP-telefoni

Överföring av röstsamtal och dylikt via datornätverk baserade på internetprotokollet (IP).

Jämlikhet

Likabehandling av personer oavsett ålder, kön, etnicitet, religion, etc.

Jämställdhet

Likabehandling av personer oavsett kön.

Jäv

Att genom släktskap, intressekonflikt, mm inte vara objektiv. Den som är jävig får inte delta i beslut.

Kapacitet

Då begreppet används inom trafikplanering, största möjliga trafikflöde som kan passera ett visst trafiksnitt.

KF

Kommunfullmäktige.

KML

Kulturminneslagen.

Kollektivtrafik

Är lika med allmänna kommunikationer för människor, t ex buss, tåg, flyg, mm.

Kolonilotter

Små jordlotter där kolonistugor/växthus får byggas och som upplåts för odling och rekreation. Se även odlingslotter.

Kombiledning

Ledning där spillvatten/avloppsvatten går i samma ledning som dagvatten (regn- och smältvatten).

Kommersiell service

Handel med dagligvaror, sällanköpsvaror samt hushållsnära service/tjänster som frisör, tandläkare, mm.

Kommun

Geografiskt område med självständig bestämmanderätt genom val. Det finns 290 kommuner i Sverige.

Kommunalt bolag

Kommunal verksamhet som drivs i bolagsform istället för inom ramen för den kommunala förvaltningsorganisationen.

Kommunalt vatten- och avloppsnät

Se allmänt vatten- och avloppsnät.

Kompletteringsbebyggelse

Mindre exploateringar eller utbyggnader som inte är markerade på kartor i översiktsplanen. Det kan också handla om förtätning med enstaka hus i redan bebyggda områden.

Koncession

Lagreglerad rättighet att driva en viss verksamhet under en viss tid, under vissa förutsättningar och eventuellt även inom ett avgränsat geografiskt område. T ex ett elnät i en kommun.

KS

Kommunstyrelse.

Kulturhistoriskt värdefull bebyggelse

Bebyggelse som i detaljplan getts särskilda bevarandebestämmelser (q-märkning), som i beslut av Länsstyrelsen utpekats som riksintresse, byggnadsminne. K-märkning är en äldre benämning med samma syfte. Därutöver finns kulturhistoriskt värdefull bebyggelse som uppmärksammas i inventeringar men ännu inte getts formellt skydd i någon form.

Kulturlandskap

Landskap som fått sin struktur och prägel av människans och dess verksamheter. Används vanligen om jordbrukslandskap.

Kulturminnesvård

Offentlig verksamhet som är avsedd att skydda och vårda och sprida upplysning om vårt fysiska kulturarv. Kallas också kulturmiljövård.

Kulturparker

Anlagda parker, i motsats till naturparker.

Kulturresevat

Ett mark- eller vattenområde kan förklaras som kulturresevat för att värdefulla, kulturpräglade landskap ska bevaras. Ett kulturresevat kan bildas av antingen kommun eller länsstyrelse.

Kvartermark

Mark som i detaljplan avsatts för olika typer av användning och som till skillnad från allmän platsmark inte måste vara tillgänglig för allmänheten. Kvartermark är vanligen privatägd men även kommunen, staten och landstinget kan äga kvartermark, t ex för skolor, sjukhus, etc.

Köpcentrum

Centrum med dagligvarubutik och många sällanköpsbutiker av olika slag. Köpcentrum med sällanköpsbutiker återfinns ofta i stadskärnan eller i stadsdelscentrum men kan även finnas i andra lägen.

Laga kraft

När ett beslut avseende en laga handling är slutgiltigt och inte längre kan överklagas.

Landsbygd

All bebyggelse utanför tätorter inklusive samhällen med mindre än 200 invånare brukar betraktas som landsbygd. Det finns dock andra definitioner på landsbygd.

Landsbygdsutveckling (LIS)

Landsbygdsutveckling inom strandskyddsområden. Områden inom vilka strandskydd gäller, vanligen upp till 100 meter från stranden på alla sjöar och vattendrag, som ska anges i översiktsplanen av kommunen och där det kan vara möjligt att göra undantag från strandskyddet vid t ex detaljplaneläggning.

Lantmätteri – kommunalt/statligt

Myndighet som har ansvaret för och tar beslut om alla typer av fastighetsbildningar, t ex avstyckning av tomter. Förutom det statliga Lantmäteriet som är verksamt i hela Sverige finns ett 30-tal kommunala lantmäterimyndigheter vilka bara får handlägga ärenden inom den egna kommunen.

LEADER

Metod för lokal landsbygdsutveckling som bygger på treparts-samverkan - offentlig, privat och ideell sektor.

Ledningsrätt

Fastighetsbildningsåtgärd som ger huvudmannen för ett allmänt ledningsnät rätt att lägga och hålla ledningar inom angivna sträckningar oavsett vem som äger marken.

Linjetrafik

Busstrafik som följer fastställda linjer och tidtabeller.

Livsmedel

Matvara, dryckesvara, njutningsmedel eller annan vara som är avsedd att förtäras av människor med undantag av läkemedel.

Lokala bandelar

Järnvägar som inte ingår i det nationella stambanenätet.

Luftledning

El- eller teleledning som går på stolpar i motsatts till nedgrävda ledningar.

Länsstyrelsen

Myndighet som verkar, har ansvar för och beslutar inom en rad områden och verksamheter inom ett län. Karlskoga svarar mot länsstyrelsen i Örebro län.

Markanvändning

Bestämning i detaljplan eller motsvarande av hur ett avgränsat geografiskt område får användas, t ex för bostäder, handel, industri, etc.

MB - Miljöbalken

Miljöbalken, central miljölag som trädde i kraft 1999 där all miljölagstiftning samlats. Det övergripande syftet med miljöbalken är att främja en långsiktigt hållbar utveckling för hela samhället.

Mellankommunal

Frågor som påverkar två eller flera kommuner.

Militära skyddsobjekt

Militära objekt med lagstadgat skydd som är viktiga för totalförsvaret.

Miljöbedömning

Process i vilken föreslagna åtgärder inom ett avgränsat geografiskt område alternativt ett objekt bedöms genom att en miljökonsekvensbeskrivning upprättas. Genomförs för att få en helhetssyn av den miljöpåverkan som en planerad verksamhet kan medföra.

Miljödomstolen/Miljööverdomstolen

Särskilda domstolar för de miljö- och vattenfrågor som regleras i Miljöbalken.

Det finns fem miljödomstolar i Sverige, miljööverdomstolen finns vid Svea hovrätt.

MKB - Miljökonsekvensbeskrivning

Det dokument som upprättas vid en miljöbedömning och som identifierar, beskriver och utvärderar biofysiska, sociala och i övrigt relevanta konsekvenser av en förslagen exploatering. Rimliga alternativ ska också identifieras, beskrivas och bedömas, liksom ett nollalternativ. Måste enligt lag göras för en ÖP.

Miljö(kvalitets)mål

Sexton övergripande nationella miljömål beslutade av riksdagen.

MKN

Miljö kvalitetsnorm, norm för lägsta godtagbara miljö kvaliteten.

Målpunkter

Platser, attraktioner, etc vilka utgör målet till vilka människor tar sig med olika kommunikationsmedel.

Natura 2000

Natura 2000 är ett på EU:s initiativ bildat nätverk av värdefulla naturområden. Syftet är att bidra till bevarandet av den biologiska mångfalden inom EU.

Naturminne

Särpräglad naturföremål som länsstyrelsen beslutat skydd för.

Naturreservat

Ett geografiskt avgränsat område inrättat av staten eller kommunen för att bevara naturvärden och ge möjlighet för besökare att uppleva områdets

speciella naturvärden.

Nordiska Triangeln

Inofficiell benämning på huvudvägstråken mellan Stockholm-Oslo-Köpenhamn-Stockholm. Karlskoga ligger längs det norra benet i triangeln (E18).

Nätägare (elnät)

Det bolag som har koncession på elnätet inom ett visst geografiskt område.

Offentlig lokal

Lokal vars verksamhet gör att allmänheten förväntas ha tillträde till den. Lokalen behöver inte vara kommunägd.

Offentlig plats

Med offentlig plats avses:

1. allmänna vägar
2. gator, vägar, torg, parker och andra platser som i detaljplan redovisas som allmän plats och som har upplåtits för sitt ändamål
3. områden som i detaljplan redovisas som kvartersmark för hamnverksamhet, om de har upplåtits för detta ändamål och är tillgängliga för allmänheten, samt andra landområden och utrymmen inomhus som stadigvarande används för allmän trafik.

Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, en kommun får föreskriva att anläggningar för lek, idrott, camping eller friluftsliv, badplatser, järnvägsområden, begravningsplatser och andra sådana områden, ska jämföras med offentliga platser under förutsättning att områdena är tillgängliga för allmänheten.

Offentlig sektor

Kommunal, statlig och landstingsdriven verksamhet.

Ofri grund (hus/byggnad på)

Byggnad eller hus som ägs av annan än den som äger marken.

Områdesbestämmelser

Plandokument som är ett alternativ till detaljplan och som används när endast ett fåtal frågor behöver regleras, exempelvis gällande utformning av bebyggelse, ett område som behöver reserveras för trafikändamål, etc. Områdesbestämmelser är juridisk bindande.

Omsorgsverksamhet

Förskola, sjukvård, äldreomsorg, mm.

Optiska fiberkablar

Fiberkabeln transporterar signaler via ljus, vilket innebär att den är betydligt tunnare och har betydligt högre kapacitet jämfört med den traditionellt använda koppartråden. Optisk fiber används nästan alltid vid utbyggnad av kommunikationssystem för bredband och är jordförlagda.

Parkeringsnorm

Antal parkeringsplatser (bilar och ibland även cyklar) som bedöms behövas för att täcka parkeringsbehovet för bostäder, handel eller arbetsplatser inom ett avgränsat geografiskt område. Används vanligen bara vid nyexploatering.

Parkmark (juridisk term i detaljplan)

Grönområden som ska ägas och skötas av kommunen enligt ortens sed. I äldre detaljplaner görs ingen skillnad mellan anlagda grönområden (parkmark) och naturområden (naturmark), varav den sistnämnda har betydligt lägre skötselkrav. Parkmark ska vara tillgängligt för allmänheten och får inte upplåtas, användas eller säljas för enskilt bruk.

Partiklar (miljö kvalitetsmål)

Föroreningar i luft som i tillräckligt stora mängder kan vara skadliga för hälsan.

PBL – Plan- och bygglagen

Plan- och bygglagen, den lagstiftning som reglerar planläggning av mark och vatten, byggande av alla slag, etc.

Planbestämmelse

Juridiskt bindande bestämmelse som läggs fast i en detaljplan vilken beslutas av kommunen. Planbestämmelsen reglerar inom ett avgränsat geografiskt område hur marken får användas, bebyggas, mm.

Plankorsning/Planskild korsning

Plankorsning avser en plats där trafik möts i samma plan, t ex oreglerad korsning. Ljusreglerad korsning och cirkulationsplats.

Planskild korsning en plats där trafik möts i två eller flera plan, t ex broar och viadukter.

Planläggning

Arbetet med att ändra, ersätta eller skapa en ny detaljplan för ett geografiskt avgränsat område.

Privat sektor

All verksamhet som inte bedrivs av stat, kommun eller landsting.

Radon

Osynlig radioaktiv gas som finns naturligt i vissa jordlager men även i vissa byggnadsmaterial. Ofarlig i naturen och små mängder men vid påverkan under lång tid, främst i bostäder, finns hälsorisker. Vanligaste sättet att sänka radonhalten är tätning av rörgenomföringar i byggnader och förbättrad ventilation.

Recipient

Sjö eller vattendrag som tar emot dagvatten från omlandet.

Refug/Refugium

Grönstråk eller grönkorridor där växter och djur kan spridas eller vandra.

Regioncentra

Centralort inom en viss region. Örebro och Karlskoga är de närmaste regioncentrumen för Karlskoga.

Regionförbundet Örebro

Kommunalförbund som har ansvar för vissa övergripande frågor inom Örebroregionen, t ex infrastrukturfrågor.

Regionförstoring

Att genom förbättrade kommunikationer, t ex vägar och järnvägar, göra det möjligt för människor och verksamheter att snabbare ta sig mellan platser vilket gör de geografiska områden integrerade med varandra.

Remiss/Remisshandling

Formellt eller informellt förfarande där myndigheter, förvaltningar, etc genom utskick, möten, mm presenterar ett förslag (remisshandling) för berörda, andra myndigheter och förvaltningar men ibland även privatpersoner, företag, organisationer, m fl och ger möjlighet att lämna synpunkter på förslaget.

Restriktioner

Krav eller begränsningar för t ex utsläppsmängder eller buller.

Riksantikvarieämbetet

Statlig myndighet med ansvar för frågor som rör kulturmiljö och kulturarv. Deras uppgift är att verka för att kulturmiljön bevaras och brukas på bästa sätt.

Riksintresse

Mark- eller vattenområde, bebyggelse, anläggning, etc som betraktas vara unikt eller särskilt värdefullt ur ett nationellt perspektiv. Länsstyrelsen beslutar på statens uppdrag om riksintressen.

Rondell

Den runda ytan mitt i en cirkulationsplats. I dagligt tal används ordet rondell för hela cirkulationsplatsen.

ROT-renovering

Rustning-, om- och tillbyggnader, vanligen av bostäder.

Rumsbildning

Arkitektonisk benämning på de rum som skapas av inramande byggnader, byggnadskonstruktioner, vegetation, mm.

Rådighet

Ha förfoganderätt eller kontroll över något.

Råvattentäkt

Därifrån tas vatten som sedan efter rening i ett vattenverk blir dricksvatten.

RÖP/RUS

Regional Översiktsplan/Regional Utvecklingsstrategi. Strategiska dokument framtagna av regionförbund.

Rörligt friluftsliv

Vistelse och fysisk aktivitet utomhus i natur- eller kulturlandskapet för välbefinnande och naturupplevelser utan krav på prestation eller tävling.

Sakägare

Sakägare är en juridisk term för en person eller ett företag som är berörd av en särskild fråga.

Samfällighet/Samfällighetsförening

En samfällighet består av mark, anläggningar, rättigheter med mera som gemensamt tillhör flera fastigheter. En samfällighet förvaltas antingen direkt av delägarna (delägarförvaltning) eller av särskilt bildad samfällighetsförening (föreningsförvaltning).

Samråd/Samrådsförfarande

Genom utskick, möten, mm inhämta andras synpunkter på ett förslag.

SCB

Statistiska Centralbyrån.

Sediment

Material som sjunker ner genom vatten och samlas som lager på botten i sjöar och vattendrag.

Segregation

Särhållning, åtskiljning. Används vanligen om bostadsområden eller stadsdelar som bebos av en homogen (samma typ av) befolkningsgrupp, t ex låg-/höginkomsttagare, infödda/invandrare.

Servicenäring

Bransch inom näringslivet som tillhandahåller tjänster av olika slag till skillnad från tillverkande företag, t ex hotell, restaurang och städföretag.

Servitut

Servitut är ett juridiskt begrepp för den rätt en fastighetsägare eller en person kan ha att på visst sätt nyttja annans fastighet, t ex en väg eller en ledning.

Sevesoanläggningar

Anläggningar som hanterar större mängder kemikalier och som omfattas av den s k sevesoagstiftningen.

Socken

Socken är ett lokalt geografiskt avgränsat, numera icke-administrativt, område.

Spillvatten/spillvattennät

Avloppsvatten från bad, disk och tvätt i främst hushåll, avloppsvatten från toaletter och avloppsvatten från industrier, men utan inblandning av dagvatten. I tätorter är alla nya ledningar som läggs i det kommunala/allmänna va-nätet ledningar där spillvattnet är separerat från dagvattnet. Se även avloppsvatten och dagvatten.

Social hållbarhet

Den sociala dimensionen av hållbar utveckling. Social sammanhållning och delaktighet, jämställdhet, sysselsättning och lärande, barns och ungdomars utveckling, en levande kultur samt trygghet etc. Utgångspunkten för en social hållbar utveckling är att välfärdsystemen bidrar till långsiktig stabilitet, flexibilitet och trygghet.

Stadskärna

I princip en annan beteckning för centrum i en stad.

Stadslinje

Linje i busslinjenätet, trafikeras normalt med "normalbussar" (12 meter).

Stadsplan

Äldre benämning på den laga handling som reglerar hur marken får användas och bebyggas. Kallas sedan 1987 för detaljplan.

Stambana/Stambanenät

Det nät av viktiga järnvägar som binder samman olika delar av landet.

Stamfastighet

Ursprungsfastigheten vid en avstyckning.

Strandskydd

Strandskyddet är en del av miljöbalken. Syftet med strandskyddet är att trygga förutsättningarna för allmänhetens friluftsliv och tillgång till stränderna samt att bevara goda livsvillkor på land och i vatten för djur- och växtlivet. Strandskydd råder vid havet och vid insjöar och vattendrag. Skyddet gäller land- och vattenområdet 100 meter från strandlinjen. Möjligheten finns att utöka detta område upp till 300 meter. Lagstiftningen innebär att det är förbjudet att bygga eller anlägga något där strandskydd råder, såvida inte särskilda definierade skäl finns.

Sällanköpshandel

Detaljhandel som inte är dagligvaruhandel. Det kan delas upp i beklädnad, hemartiklar och fritidsvaror. Kläder, skor, elektriska apparater, datorer, cyklar, skidor, böcker och blommor är exempel på sällanköpsvaror.

Tillgänglighet

Möjlighet för alla grupper att, helst utan assistens, nå olika platser eller funktioner. Avstånd, tid och kostnad är parametrar som brukar tas med i beräkningen.

Tillverkningsindustri

Tillverkningsindustri, förädlingsindustri, de typer av industri som omvandlar råvaror till produkter. Dit hör bland annat verkstadsindustri och processindustri.

Tomträtt

Tomträtt är ett alternativ till att äga en fastighet där man t ex har ett hus, i princip hyrs marken av kommunen och man betalar en årlig s k tomträttsavgäld. Idag löser många tomträtten och blir ägare till marken.

Topografi

Terrängens form.

Torrhamn

En inlandsterminal vid järnvägen där last kan lämnas och hämtas som vid en hamn. Lasten transporteras sedan med järnväg till hamnen för omlastning till fartyg. Flera av de moment, bl a förtullning, som normalt utförs i hamnen kan då flyttas till torrhamnen.

Totalförsvaret

Totalförsvaret är namnet på alla de organisationer och myndigheter som skapats för att kunna klara av Sveriges territoriella försvar.

Trafikflygplats

Flygplats där reguljär kommersiell flygtrafik bedrivs, som har radionavigationshjälpmedel och trafikledning och som därför omfattas av särskild lagstiftning.

Trafikplats

En trafikplats är en typ av vägkorsning där trafiken korsar minst en av de mötande vägarnas körbanor planskilt. För att ta sig mellan vägarna finns i stället på- och avfartsramper. Trafikplatser finns främst längs motorvägar och motortrafikleder samt andra större vägar.

Trafikverket

Nybildat statligt verk från 1 april 2010 genom att Banverket och Vägverket gått samman. Ansvarar för det nät av större vägar och järnvägar som täcker hela Sverige.

Tredimensionell fastighetsbildning

Tredimensionell fastighetsbildning innebär att en befintlig, eller nybyggd, fastighet delas upp i horisontalplan. En fastighet med egen lagfart kan därmed ligga ovanför en annan t ex en våning i en byggnad eller ett bergtrum. Vid tredimensionell fastighetsbildning i en byggnad måste t ex den övre fastigheten ha servitut på exempelvis trapphus och hisshakt i den nedre fastigheten.

Triple-play

Triple-play, branschbenämning på pakettjänst för IP-telefoni, bredband och TV i samma förbindelse.

Tätort/mindre tätort

Tättbyggt område med minst tvåhundra invånare där avståndet mellan husen är mindre än tvåhundra meter.

Tätortstrafik

Kollektivtrafik med buss inom en tätort, ibland även benämnt stadstrafik.

Urbanisering

Urbanisering är en folkförflyttning från landsbygd till stadsområden. I statistiken är urbanisering ett procenttal på hur stor andel av ett områdes befolkning som bor i städer.

Utnyttjandegrad

Bestämmelse i detaljplan som reglerar ytan på de byggnader som får uppföras på en fastighet.

Utställning/Utställningshandling

Formellt skede i en planprocess, t ex detaljplan eller översiktsplan, då planförslaget - utställningshandlingen - finns tillgängligt för granskning för allmänheten och särskilt de som berörs direkt av förslaget, s k sakägare. Den som önskar kan under utställningstiden lämna synpunkter på förslaget vilket kan ge möjlighet att senare överklaga antagandebeslutet.

Varumärke

Ett varumärke är ett namn, en symbol, ett tecken samt värdeord, som används för att identifiera och profilera produkter, tjänster och platser. De är ofta skyddade genom ett varumärkesskydd eller helt enkelt genom att varumärket är känt av allmänheten.

Vattendirektivet

Vattendirektivet eller ramdirektivet för vatten fastslår en ram för den europeiska gemenskapens vattenpolitiska samarbete. Direktivet trädde i kraft 22 december 2000.

Vattendom/Vattendomstolen

Tidigare benämning som ersatts av tillstånd enligt miljöbalken och Miljödomstolen.

Vattenskyddsområde

Mark- och/eller vattenområde med särskilt skydd på grund av betydelsen för vattenförsörjningen.

Vegetation

Växtlighet.

Verksamhetsområde för VA

Det geografiska område inom vilket en eller flera vattentjänster har ordnats eller ska ordnas genom en allmän va-anläggning och där huvudmannen har skyldighet och rättighet att koppla in fastigheter inom området.

Visionsdokument

Texter och/eller skisser som uttrycker tankar och idéer om framtiden. Visionsdokument är inte juridiskt bindande och ska inte betraktas bokstavligen eller som en sanning om hur något kommer utvecklas. Det är mera en färdriktning, målsättning och ambition.

Volymhandel

Volymhandel innebär handel med tunga och/eller skrymmande varor. Det gäller t.ex. handel med byggvaror, möbler, vitvaror, bilar, stora volymer dagligvaror etc. Denna typ av handel är normalt inte lämplig att lokalisera i stadskärnan eller i bostadsområden. Volymhandeln kräver mycket god biltillgänglighet och bör därför lokaliseras i goda trafiklägen i anslutning till större trafikleder.

Vägverket

Statligt verk som ansvarade för ett nät av större vägar som täcker hela Sverige. Vägverket och Banverket gick 1 april 2010 samman och bildade Trafikverket.

Växthusgaser/Växthuseffekten

Gaser som släpper igenom solens kortvägiga strålning men absorberar delar av jordens värmestrålning. Växthuseffekten är en förutsättning för att Jorden ska vara beboelig men förhöjda halter av växthusgaser leder till en högre temperatur vid jordytan vilket kan påverka planetens klimat.

Ålborgdeklarationen/Ålborgåtaganden

Se Aalborgdeklarationen/Aalborgåtaganden.

ÖP - Översiktsplan

Kommuntäckande plan som anger hur kommunens övergripande markanvändning föreslås utvecklas på sikt. Översiktsplanen är ett politiskt strategiskt dokument och till skillnad från detaljplaner är den inte juridiskt bindande. Alla kommuner måste enligt lag (PBL) ha en översiktsplan, vilken ska aktualitetsförklaras en gång varje mandatperiod, d v s var fjärde år.

Överklaga

Anmäla ett myndighetsbeslut eller domslut till högre rättsinstans, vari anges hur man vill ha domen eller beslutet ändrat. Om något överklagande inte inkommit inom angiven tid vinner vanligen ett beslut laga kraft.